

"Hi ha d'haver un tomb autonòmic"

En aquesta entrevista, Jordi Pujol, el president de la Generalitat de Catalunya, fa un repàs de l'actualitat política, explicant alguns dels reptes dels propers mesos.

En el discurs de cap d'any vostè feia el símil de l'hepatitis amb la crisi estructural de l'economia. No era una comparació optimista.

—Si l'hepatitis es converteix en cirrosi, que a vegades passa, no aniríem enlloc. Però si l'hepatitis recula, ens en sortirem. L'hepatitis és una malaltia que va una mica al seu aire, i és difícil preveure quant durarà i fins i tot, de vegades, si pot evolucionar malament, però quan la tens, i te'n vols sortir, saps el que s'ha de fer i el que no es pot fer.

—*Sobretot el que no es pot fer.*

—Nosaltres sabem el que hem de fer amb la nostra hepatitis, o sigui amb la nostra crisi estructural. Els resultats poden ser a termini més curt o més llarg.

—*Què s'ha de fer?*

—Sabem que hem de mirar d'abaixar els tipus d'interès, que hem de mantenir la pesseta com més baixa millor, que hem de prendre unes mesures laborals que flexibilitzin el mercat del treball, que hem de donar suport a les empreses i fer un gran esforç de formació de la gent. Un altre factor determinant és el de la internacionalització de l'economia.

—*Moltes d'aquestes coses s'han fet...*

—S'han fet, es van fer, i algunes tot just es comencen a fer. Però totes encara d'una manera insuficient. Per exemple, els tipus d'interès encara han de baixar més, i el suport a les empreses ha de ser més decidit.

—*Però vostès han aconseguit d'introduir canvis en els pressupostos de l'estat i en la reforma del mercat laboral.*

—Miri, nosaltres per reactivar l'economia productiva hem introduït més de 75 punts, que van des de la contenció de la despesa de l'erari públic fins als impostos de successions. Ha estat un treball molt ampli i minuciós, que afecta les empreses, especialment les petites i mitjanes.

—*Però hi ha molts comerciants que encara estan preocupats pel IAE.*

—En aquest punt, també hi hem intervingut.

Hem aconseguit que els ajuntaments puguin posar-lo més baix. Que ho facin o no serà decisió de cada ajuntament.

—*Un dels principals problemes que tenen les petites empreses és que no paga ningú. D'aquest problema ningú no en parla.*

—Sí. Aquest és un mal hàbit que va augmentant. Hem reclamat la constitució d'una comissió parlamentària per a estudiar i mirar de resoldre aquest problema. Ja sé que de moment això no resol res, però el fet és que els únics que realment ens preocupem d'això som CiU, i d'aquí ve que en Francesc Homs, un diputat nostre, presideixi aquesta comissió.

—*Vostè està d'acord amb el ministre Solbes que hi haurà recuperació econòmica, però que això no significarà una davallada de l'atur, sinó que pot haver-n'hi un increment?*

—Ja ho vaig dir en el meu discurs de cap d'any. L'atur no minvarà, perquè no es pot resoldre fent anar a treballar gent a empreses on no en necessiten. El que cal és crear noves empreses i internacionalitzar la nostra economia.

—*Però no tenim multinacionals.*

—No n'hem pas de tenir necessàriament. Tant a Catalunya com al País Valencià exportem moltíssim. Fins i tot hi ha empreses que es podrien considerar multinacionals, encara que estructuralment no ho siguin. L'exportació valenciana, taronja a part, és molt important. Hi ha l'exportació de ceràmica, de rajola, de tèxtil, de calçat. A Catalunya passa el mateix. Hi ha una exportació gran, sigui de maquinària, sigui de tèxtil, sigui d'altres productes. En aquests moments exportem carn de vedella; i naturalment fruita dolça, avellana o arròs.

—*Considera suficient aquesta internacionalització?*

—No prou, però anem a més. Hi ha una cosa clara, com més exportem menys aturats tindrem. Hem de ser capaços de fer empreses noves. L'altre dia posava l'exemple de les bicicletes de muntanya, o de la indústria de no-

va creació de medi ambient. Per exemple, la indústria de reciclatge de paper podria ser important.

—*Però com més va més el món es dividirà entre els que tenen feina i els que no en tenen.*

—Per això la nostra prioritat han de ser els aturats i els pensionistes. Però hi insisteixo, els aturats, no els podem salvar fent-los anar a treballar a empreses on no són necessaris. S'han de crear noves empreses, i per això, s'ha d'internacionalitzar la nostra economia

—*Però l'augment dels aturats coincidint amb la crisi de l'estat del benestar és un fenomen explosiu de desintegració social.*

—Sí. Aquest perill existeix. Podria passar, per exemple, que hi hagués feina per a la gent qualificada, que n'hi hagués per a les feines de nivell molt baix (que a casa nostra cada cop més les fan immigrants), i que al mig quedés una capa de gent sense feina. I que això disloqués la nostra societat, i fins i tot provoqués una crisi greu o una explosió social. O que provoqués el rebuig per part de molta gent del nostre sistema social i polític. Aquest és un perill a tot Europa, però jo estic convençut que el superarem. Que l'hepatitis no es convertirà en cirrosi. Però mentre la recuperació no sigui un fet, cal que els aturats puguin viure dignament.

—*Superar aquesta crisi estructural depèn només de nosaltres?*

—Sortir d'aquesta crisi estructural no depèn ni de mi, ni del president Cañellas, ni del president Lerma, ni del president del Govern espanyol. Depèn de moltes coses. Hi ha molts factors externs que poden fer que nosaltres i Europa ens recuperem. Per exemple, que els països de l'Est vagin bé i que a més de ser competidors passin a ser clients. O bé que això mateix passi al sud-est asiàtic o a Sud-amèrica, que són països que van bé, però que ens amenacen amb les seves exportacions. De fet, hi ha una pila d'empreses de Catalunya que cada vegada exporta més als països asiàtics. O bé pot passar, i jo crec que passarà, que el recent acord del GATT representi un nou impuls pel comerç mundial, i això tindrà repercussions molt positives per tothom, però que no notarem de seguida.

—*Fent una síntesi, es podria dir que està satisfet de la negociació econòmica?*

—Hem fet una feina important, però encara no suficient.

—*Ara és el moment de la negociació autònoma?*

—És cert que en el camp econòmic s'ha fet un camí important; en canvi, en el camí autònom no se n'ha fet tant. La veritat és que se n'ha fet poc. El que s'ha fet fins ara són coses que s'arrossegaven d'abans. Finalment, per exemple, el Govern central ha afrontat els

deutes que tenia amb la Generalitat des de l'any 1991, o bé la qüestió de l'IRPF. Tots aquests temes s'havien d'haver resolt en el seu moment i no s'han abordat fins ara. Nosaltres simplement fins ara hem demanat que es complissin alguns compromisos. Però ara hem d'entrar més a fons en el tema autonòmic.

—*Ho veu possible?*

—Durant els mesos que vénen hauríem de treballar amb tranquil·litat. El problema és saber si el PSOE hi pot treballar, amb tranquil·litat. Jo espero que sí perquè la responsabilitat del govern d'Espanya la té el PSOE i, per tant, ha de saber què vol fer des del punt de vista autonòmic. El PSOE ha de saber amb qui s'ha d'entendre. El que no pot fer el PSOE és dir que una cosa no la pot fer perquè els estreny el PP, perquè aleshores hauria de governar amb el PP. Al llarg de la meua vida he estat sotmès a moltes pressions i el que puc dir és que la primera condició d'un govern és de saber aguantar les pressions. Evidentment, hi ha d'haver un tomb autonòmic i el PSOE ha de saber si el pot fer i si pot o sap aguantar les pressions que li poden venir.

—*Aquest tomb autonòmic, tal i com s'ha dit, reclama un desplegament alternatiu de l'Estatut no modificat i de la Constitució. Sembla que hi ha un document que vostè estudia aquests dies i que presentarà aviat a Felipe González.*

—Comprengui que, del que he de parlar amb el Sr. Felipe González, no en faci comentaris previs en els diaris. Per altra banda alguns dels temes que s'han de plantejar salten a la vista: policia autonòmica, finançament de la Sanitat, fons europeu de cohesió...

—*Això del fons de cohesió és un tema nou.*

—És nou, perquè els fons de cohesió tot just existeixen des de fa pocs mesos. I el problema és que aquests fons van destinats al Govern central i no tenen finalitat d'equilibri regional. Però s'han d'aplicar a competències que són autonòmiques.

La interpretació del Govern central podria ser que, ja que són diners que rep el Govern central sense condicionaments gaire específics (al revés del que passa amb els fons del FEDER), ells els han d'administrar i aplicar sense cap condicionament autonòmic. La nostra posició és que, ja que les actuacions i inversions que cal fer són de competència autonòmica, les han de fer les comunitats autònomes.

Aquest tema ens obliga a entrar a fons en un tema una mica adormit, el de la Unió Europea i la seva influència en l'estructura autonòmica. Si no vigilem molt, aquesta influència serà molt negativa des del punt de vista competencial. Això en res minva el meu entusias-

me europeista, però cal que l'europeisme no sigui utilitzat per a disminució de l'autonomia.

—*També aquests dies la premsa especula sobre les possibilitats que deixin de donar suport al Govern o que, en canvi, després del congrés federal del PSOE entrin a formar part d'una coalició de govern.*

—Pel que fa a la continuïtat del nostre suport, com abans li deia, és cosa que depèn més del PSOE que de nosaltres. L'eventualitat que entrem a formar part del govern de coalició, tal com ho veig jo, és molt improbable. I, sobretot, no té res a veure amb el congrés del PSOE.

—*Per què?*

—El que compta per nosaltres és la política econòmica del Govern central, però també, i en un grau molt important, l'autonòmica. També compta, naturalment, el concepte de societat. I compta sobretot una cosa que els socialistes valoren poc, que és el tarannà, la manera de fer i sobretot la manera d'exercir el poder. Tot això no depèn del congrés del PSOE, on el que es discutirà serà un desplaçament del poder dintre del PSOE. El congrés és molt important pels socialistes, però no per CDC.

—*La Llei de Normalització Lingüística és l'assignatura pendent més important d'aquesta legislatura?*

—No. Podria ser-ho, si es volgués problematitzar, si es volgués utilitzar per mirar de crear elements desestabilitzadors. Nosaltres anem amb compte, i la prova és que ja hem dit que la volem consensuar i parlar-ne el temps que calgui.

—*Li han recriminat que ha faltat consens en la seva preparació.*

—No es pot dir que falta consens, si tot just en comencem a parlar.

—*Però vostè sap que això s'ha dit.*

—Com volen que hi hagi consens abans de parlar-ne? Abans d'obrir la boca no hi ha consens; aquest sempre ve després.

S'ha de parlar amb qui s'ha de parlar, mirant de crear un àmbit positiu, no fent-ne un tema de polèmica política, ni intentant de rendibilitzar-lo políticament. La Llei de Normalització Lingüística que tenim és una llei que ha pogut rendibilitzar tothom. I això ha estat bo i hem de mirar de tornar-ho a provar. Ara, hi pot haver algú que no li interessi aquesta mena d'acord. Però s'ha de tenir en compte que no es tracta de fer una nova llei, sinó només de retocar-la. És evident que la llei actual no ha aconseguit que els exhibidors de cinema siguin sensibles a la llengua catalana. Tots els esforços que s'han fet, totes les converses, tots els precis han estat inútils. Doncs bé, hem de trobar la manera que els exhibidors de cinema siguin més sensibles. Fer un canvi pun-

“Cal que l'europeisme no sigui utilitzat per a disminució de l'autonomia.”

“L'eventualitat que entrem a formar part del govern de coalició, tal com ho veig, és molt improbable.”

tual. Però l'esquelet de la llei és el mateix.

—Aquests retocs es justifiquen perquè no anem bé?

—No. Aquests retocs són perquè hi ha coses que no progressen. Però, de tota manera, el concepte bàsic de la llei és el mateix que hi havia. Ara tenim dos objectius. Per una banda, aconseguir que el català guanyi el màxim possible de posicions recuperant les que havia tingut fa seixanta anys, abans de la dictadura de Franco. I, l'altre, que això es faci sense trencar la convivència del país.

—I això és fàcil o difícil?

—És delicat. Un progrés del català que posés en perill la convivència s'hauria de frenar i una concepció de la convivència que consistís a fer que el català no recuperés posicions seria injusta. Injusta per a Catalunya, per a la llengua i per a molts catalans. Seria inacceptable.

—Recuperar posicions de fa seixanta anys no és una mica utòpic?

—Sí, però tot el que es pugui recuperar s'ha de recuperar. Evidentment un no se situa mai en les mateixes posicions anteriors. La histò-

ria ha passat, hi ha hagut canvis: un fet immigratori important, que ja hi era, però que hi és més i que pel fet de produir-se en un moment de persecució radical contra el català va dificultar la integració. És un fet que forma part de la Catalunya actual, i que per tant cal tenir molt en compte. Res no és igual que fa seixanta anys, però òbviament nosaltres no podem oblidar que el català en part està com està per culpa de la dictadura franquista. Ni nosaltres, ni ningú, també els no catalans o no catalanoparlants, crec que ningú no entendria que nosaltres no intentéssim recuperar allò que hem perdut durant la dictadura. Fins i tot si el fet immigratori s'hagués produït havent-hi una televisió en català i amb unes escoles on s'ensenyés català, la situació actual seria ben diferent. Per tant, com es pugui i respectant els drets —tots els drets, també els lingüístics— de tots els qui viuen a Catalunya, haurem de fer una recuperació, i confio que hi haurà consens per aconseguir-ho.

—Quin és el futur del català en la cultura multimèdia?

—Això és una situació nova que, de fet, ve a crear més dificultats a les llengües minoritàries. El que vostès en diuen indústria cultural multimèdia fàcilment s'escapa de l'abast de les cultures petites. En aquest moment tinc constància de la preocupació dels noruecs, dels danesos, per aquesta qüestió. Aquests països tenen unes proteccions molt grans, que són les seves fronteres i la seva sobirania. Catalunya no té ni fronteres ni sobirania, però necessita igualment una protecció. Nosaltres no reclamem fronteres, però reclamem protecció per al català, una protecció que el danès troba amb les fronteres.

—I el català com es pot protegir?

—D'una altra manera; per exemple, amb lleis de normalització lingüística. Hi ha alguns que fan veure que s'escandalitzen per les quotes de pantalla del català, però sovint són els mateixos que han defensat les quotes de pantalla per al cinema europeu davant les pel·lícules nord-americanes. Això no té cap sentit, és una gran hipocresia. Quin sentit té dir que s'ha de protegir el cinema francès, l'espanyol, l'anglès, i no s'ha de protegir una cultura molt més amenaçada que aquestes, com és la catalana. Ara mateix, el Senat francès acaba de votar una resolució establint que el 40% de les cançons que emetin els mitjans audiovisuals del seu país hauran de ser franceses. Els francesos fan això i nosaltres no podem demanar protecció? Això, ho torno a dir, és una gran hipocresia.

—De totes maneres vostè sovint és optimista.

—Sí. Tenim una alta capacitat de reacció i de creació. És extraordinària la capacitat que té Catalunya de defensar-se. Nosaltres hem

fet coses que aquests països petits, com Finlàndia, Noruega, Dinamarca, no han fet. Un exemple, és el fenomen extraordinari del rock català, o l'edició que tenim, o la qualitat de la nostra televisió. La Televisió de Catalunya té una qualitat francament bona. És una de les millors d'Europa. També és cert que costa molts diners i que és difícil de mantenir. Tot això és extraordinari, però no perquè siguem exiguts en nombre, sinó perquè tenim poca protecció política, comparada amb la dels països que abans he esmentat.

—Però encara hi ha molt a fer, sobretot en divulgació exterior.

—No podem anar tan de pressa. Tot just fa quinze anys que el català s'ensenya a l'escola.

—Vol dir que es demana massa?

—Vull dir que les coses es fan de mica en mica.

—Com interpreta la sortida de Duran Ferrer del MNAC?

—És veritat que ha de dedicar un gran esforç a Gas Natural, SA. A la Generalitat també li interessa que l'hi dediqui perquè d'això depèn la gasificació de tot Catalunya, que és molt important des del punt de vista industrial.

—I el rebuig a la proposta que aquest sigui substituït per Ferrater argumentant que és convergent?

—En Ferrater no era només el candidat de la Generalitat. També ho era d'en Duran. I hauria estat un bon president. Però la Generalitat es va comprometre que durant els cinc primers anys el president seria consensuat. I en Guardans també serà un molt bon president.

—Fa pocs dies ha sortit la notícia que TV3, Canal 9 i TVE fan una coproducció sobre els Borja amb els millors artistes i intel·lectuals del país. Des de Manuel Vázquez Montalbán, Joan F. Mira, Jordi Savall, Santiago Calatrava, Miquel Batllori, Eulàlia Duran. Què n'opina, d'experiències com aquesta?

—Em sembla molt bé, és un bon símptoma.

—Parlant dels Borja, què li sembla si parlem de la seva visita recent a València. Quines conclusions n'ha tret?

—El País Valencià és un país que va bé per ell mateix. Va bé per les seves actuacions com a país, com a societat i com a govern. A més està en aquest context de la Mediterrània nord-occidental que tant jo com el president Lerma considerem molt important. En conjunt, el País Valencià va bé; noten la crisi, però porta un bon dinamisme.

—En quins aspectes creu que poden treballar plegats?

—Hi ha coses que ens uneixen. Tenim una geografia, la Mediterrània, que ens uneix. Quan al segle XV la Mediterrània va anar malament, vam declinar plegats, ara que l'arc

de la Mediterrània nord-occidental va bé podem anar plegats cap amunt. A part la geografia, tenim certes característiques econòmiques i socials bastant similars. La prova és que sempre catalans i valencians hem estat d'acord a defensar l'economia productiva enfront de l'economia financera.

Tant els uns com els altres tenim una economia oberta a l'exterior. Després també tenim en comú una estructura social, tenim petita burgesia, burgesia i classes mitjanes que, fora de Catalunya i València, a molts pocs llocs hi són. També, tenim en comú el tema lingüístic i cultural. Tot plegat fa que sense forçar les coses hem de coincidir molts cops. I, lògicament, en el futur hem de coincidir més. Tot això amb un total respecte polític i institucional dels uns envers els altres. Ningú no s'ha de ficar a casa de l'altre. La nostra posició sempre ha estat de total respecte polític i institucional portat a l'extrem, de tal manera que en èpoques de gran susceptibilitat hem mirat gairebé de no tenir-hi relació perquè ningú no en pogués fer una excusa.

Però, al mateix temps, mai no hem baixat del ruc, a l'hora d'afirmar la nostra unitat lingüística i cultural. Jo quan vaig a València a vegades parlo dels nostres clàssics, perquè n'anem editant alguns conjuntament. Parlo dels clàssics mallorquins, valencians i catalans; alguns s'enfaden. Però és cert, formen part d'una mateixa cultura i d'una mateixa llengua. No ho dic jo sol; fa uns dies el pare Batllori deia que la literatura catalana de gran volada i gran consistència comença amb en Ramon Llull. Sí, diu que la literatura de gruix comença amb Llull, que era mallorquí i que pertany al món de la cultura catalana.

De la mateixa manera que no podem renunciar a Llull o a Ausiàs Marc o a Joanot Martorell, suposo que els valencians no poden renunciar a la *Crònica de Jaume I*, que és escrita en la mateixa llengua que les obres de Ramon Muntaner, Francesc Eixemenis, Marc o Llull. Insisteixo, és això al que no hem de renunciar, però això sí, procurant sumar forces com hem fet ara amb la política econòmica.

—Les mesures econòmiques adoptades, amb esmenes als pressupostos de l'estat, beneficien el País Valencià?

—Aquests 75 punts que nosaltres hem introduït són tan importants per als valencians com per als catalans. Són importants per a tot Espanya, però ho són més per a aquelles zones que tenen una economia productiva forta i una economia industrial i turística oberta a l'exterior, com són el País Valencià i Catalunya.

—El Principat té una visió distorsionada del País Valencià?

—No distorsionada, però sí molt insuficient

“Catalans i valencians sempre han estat d'acord a defensar l'economia productiva enfront l'economia financera.”

“Tinc la sensació que faig el que he de fer, i això no vol dir que n'estigui content, ni que sigui un home d'èxit.”

i no prou exacta. Malgrat això, la importància econòmica del País Valencià és vista amb molta claredat. El que sí que és cert, però, és que és desconegut. Ara, per altra banda, també diria que el Principat de Catalunya és poc conegut a València.

—El preocupa l'anunciada vaga general del 27-G?

—Prefiriria que no n'hi hagués.

—Però els sindicats han de defensar els interessos dels treballadors.

—Evident. I és comprensible que busquin la manera de fer-ho. El que passa és que crec que la vaga general és una eina errònia. Les coses han canviat molt, i a tots ens costa adaptar-nos a la nova situació. També als sindicats. Per exemple, ara una empresa sovint produeix el mateix amb molta menys gent. Obligar aquesta empresa a mantenir la plantilla és condemnar-la al tancament. Els sindicats ho saben, però els és difícil acceptar la reducció de plantilles, i és comprensible. Un altre exemple. Els sindicats de Seat confiaven que els sindicats alemanys els ajudarien en nom de la solidaritat sindical. En canvi s'han

trobat amb un rebuig. Ara més que solidaritat hi ha que la gent mira pel propi país i per la pròpia empresa. A tot això, cal adaptar-s'hi. I comprenc que no és fàcil.

—President, les entrevistes amb vostè últimament tenen tendència a acabar amb la seva successió, cosa a què vostè no respon. A mi m'agradaria entrar en un terreny que el pot sobtar, després de tanta política...

—A vostè, li interessa molt la política.

—No es cregui, però em fa l'efecte que al lector, sí.

—No n'estigui tan convençuda.

—Doncs bé, voldria plantejar-li el tema de la mort. En la pel·lícula El Complot dels Anells, vostè moria.

—Allà em mataven.

—El preocupa la mort?

—Sap què passa? Molt sovint, quan ens sentim segurs i plens de vida, diem que no, però estic segur que quan s'acosta, fa angúnia. A mi, m'agradaria que quan s'acostés la mort, pogués notar-la i acollir-la amb serenitat. Això és el que m'agradaria, però qui sap què passarà. Vostè ha vist una obra de teatre que es diu *Diàleg de Carmelites*?

—No.

—És una obra que explica la mort d'una mare abadessa, que ha estat una santa. Per ella la mort hauria de ser un deslliurament, una coronació i, en canvi, sent pànic.

La mort és molt traumàtica. Trencar una realitat profunda, que és la vida i que és el lligam entre la matèria i l'esperit. Per altra banda els homes i les dones, tots plegats, portem a dins moltes coses bones i dolentes, i tots ens passem la vida fent teatre. No em refereixo als polítics, sinó a tots els homes i les dones. A vegades, però, hi ha moments en la vida en què afrontes una gran veritat i aleshores no pots fer teatre. Un d'aquests moments és la mort. No sé quina reacció tindrà; encara no la veig a prop. Tinc la sensació que faig el que he de fer, i això no vol dir que n'estigui content, ni que sigui un home d'èxit. No vull dir res de tot això.

—Però vostè està satisfet?

—No ho he pas dit, això.

—Però la majoria pot pensar que podria estar content.

—Deixi estar com podria estar. Fixi-s'hi bé: he dit que tinc la sensació de fer el que he de fer i prou. Estic en un moment que podria dir que afrontaré la mort amb serenitat, però *chi lo sà*.

—Canviant de rumb, ja té els Reis dels seus cinc néts?

—No. Perquè crec en els Reis.

—I, per tant, espera que arribin.

—Sí. Jo, sóc molt credul.

—President, moltes gràcies.

Assumpció Maresma